

Med Stevilkama

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TITOVIH ZAVODOV LITOSTROJ

LETO I

LJUBLJANA, ZAČETEK AVGUSTA 1962

ŠTEVILKA 3

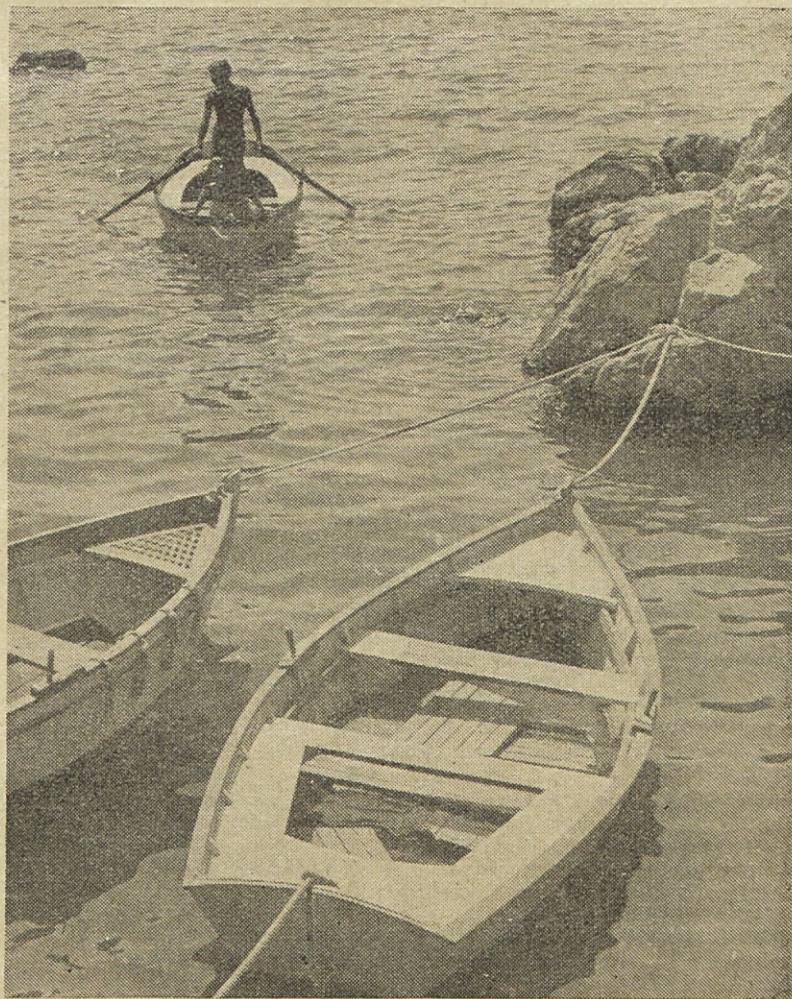
Za nas je življenjsko važno proizvajati poceni, kvalitetno in hitro

Zadnje dni junija so na povabilo Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije odšli v Beograd predsednik sindikalne organizacije Vinko Kožuh, tajnik sindikata Marijan Klemene in predsednik DS Milan Vidmar. Prisostvovali so posvetovanju o urejanju odnosov v delovnih organizacijah s statuti in drugimi samoupravnimi akti.

Ker je gradivo posvetovanja izredno pomembno tudi za naše podjetje, ki je že naredilo prve korake v tej smeri, se je uredništvo časopisa Litostroj odločilo, da prenese preko časopisa te ugotovitve in navodila na celotni kolektiv in pove bistvene spremembe, ki jih bo treba v prihodnje izvesti tudi pri nas.

Prvo vprašanje smo postavili predsedniku sindikalne organizacije Vinku Kožuhu.

VINKO KOŽUH: Spremenjeni pogoji našega gospodarstva v zadnjem času, zlasti preorientacija na zunanja tržišča, zahtevajo od celotnega jugoslovanskega gospodarstva, da se otrese ostankov industrijske zaostalosti, da preneha z obrtniškim načinom proizvodnje in se združuje v močna

V naših počitniških domovih bi potrebovali vsaj dva taka čolna, kot jih je ujel v kamero naš fotoreporter

podjetja, ki bodo sposobna nastopati na vsakem tržišču kot enakopraven ponudnik. Povejte prosim našim bravcem o tem kaj več in razložite ukrepe, ki smo jih že sprejeli ali pa jih pripravljamo v našem podjetju za urejanje gornjih problemov.

Vsa podjetja v naši državi, ki imajo svoje zmogljivosti prevelike za domače tržišče, so si že ali pa si še utirajo pot na zunanja tržišča. Med temi igra pomembno

vlogo Litostroj, ki je po večletnih izkušnjah dobil ugled za svoje proizvode tudi v inozemstvu. Pot, ki jo je ubral kolektiv, je bila nujna, sicer bi pri svoji povečani proizvodnji ne imel dovolj naročil, ki so pogoj za dobro gospodarjenje, posebno pa še pri naši proizvodnji, ki je v glavnem individualna.

Ce pogledamo proizvode, ki jih bomo izvozili v letu 1962, katerih vrednost znaša več kakor pet mi-

lijard dinarjev ali 46 odstotkov celotne naše proizvodnje, nam bo postalo jasno, da ima vse, kar ukrepajo pristojni zvezni in republiški organi, namen ne le obdržati izvoz na tej ravni, kakor je, ampak ga močno povečati. Pogoje, pri katerih bomo izvažali, pa nam narekuje zunanje tržišče, ki neusmiljeno pogazi vsa opravčila, ki so za nas objektivna. Zunanji trg pozna samo nizko ceno, dobro kvaliteto in kratke dobavne roke. To so trije činitelji, ki jih naš glavni direktor poudarja že nekaj let, a jih še vedno premalo upoštevamo, čeprav nam je lahko jasno, da zakon ekonomike ne pozna sentimentalnosti in so ti činitelji za naš kolektiv življenjsko važni. Gotovo je, da si Litostroj prizadeva doseči gornje pogoje, to je ustvariti temelje za povečanje izvoza, kar pa ni odvisno samo od nas. Treba se je še bolj kot doslej truditi, da bomo ustvarili dobre zveze in poslovne odnose tudi z drugimi podjetji, predvsem s podjetji, ki nas v tehnološkem smislu lahko dopolnjujejo pri dobavah večjih kompleksnih proizvodov. Naša želja je, da bi izboljšali odnose med Litostrojem, Metalno in Rade Končarjem za proizvodnjo hidroenergetskih postrojev, med Djuro Djakovićem in Litostrojem za proizvodnjo kompletnih cementarn in še z drugimi podjetji, s katerimi bi dobavljali naročnikom kompletne objekte. Naši kupci v inozemstvu zahtevajo namreč objekte in naprave, ki dajo enake ali celo boljše rezultate, kakor jih lahko nudi konkurenca, seveda po možnosti v čim krajšem roku, po konkurenčni kvaliteti in nizki ceni. Če je cena nekoliko višja, mora biti zato kvaliteta toliko boljša.

Specializirane poslovne skupine enega ali več podjetij ali posameznih ekonomskih enot v podjetjih morajo doseči čim večjo proizvodnost — ob čim manjšem najetju sredstev, to je predvsem izkoristiti sedanje zmogljivosti tako v strojih, napravah in ljudih. Ker postaja tržišče vsak dan zahtevnejše, moramo nenehno krepiti svoje tehnično komercialne kadre, da bi bili sposobni izdelati čimveč tržišč, kar nam bo omogočilo prodajo ožjega izbora proizvodov in v zvezi s tem boljšo organizacijo tehnoloških postopkov. Zato je delavski svet podjetja že sprejel sklep, da odpremo nova predstavništva v inozemstvu, predvsem v deželah, v katerih že več let prodajamo naše proizvode. Zadolžil je upravo, da poskrbi za predstavništva tudi na zahodnih tržiščih, prek katerih bi prodali naše proizvode na tržišča s čvrsto valuto, to je na tista, na katerih kupujemo tudi največ reprodukcijskega materiala. Do sedaj smo poslali v Afriko inženirja Marjanoviča, odpotoval pa je tu-

di inž. Sturm. Uprava podjetja razmišlja tudi o osebi, ki bi zastopala podjetje v Meksiki oziroma na tržiščih Latinske Amerike. Prav tako je bil na delavskem svetu sprejet sklep, da se na tržiščih, kjer smo prodali večje količine naših proizvodov, organizirajo servisne službe. V ta namen smo prav te dni sprejeli na prakso v Litostroju za dobo enega leta gospoda Bhagia iz Indije. Predvidevamo pa, da bomo v Indijo v kratkem poslali enega naših uslužbencev.

Lahko pričakujemo, da bo prišlo do sodelovanja z nekaterimi podjetji zato, da bi okrepili našo ekonomsko moč na zunanjem tržišču. Ne izključujemo pri tem možnosti dolgoročnih pogodbenih obveznosti glede sodelovanja. Še posebno pa moramo iskati možnost za vskladitev proizvodnih programov med tistimi podjetji, ki se ukvarjajo z isto proizvodnjo, kakor tudi med podjetji, ki se ukvarjajo s proizvodnjo kompletnih postrojev. K temu delu bo potrebno pritegniti tudi razne projektantske organizacije, predvsem pa vplivati na delo institutov, ki bi lahko s svojim številnim strokovnim kadrom dali pri reševanju naših problemov znaten prispevek.

Če si komerciala z gornjimi ukrepi zagotavlja prodajo naših proizvodov na zunanjem tržišču, potem se pred proizvodnjo postavlja prav tako velika naloga; izdelati in izpolniti pogoje, ki jih postavljajo kupci. Ta obveznost stoji sedaj pred proizvodnimi enotami, da organizirajo proizvodnjo, okrepijo delovno disciplino in izkoristijo vse skrite rezerve. DSEE/S in kolektivi ekonomskih enot se morajo zavedati, da je večja produktivnost odvisna od vseh teh in drugih činitelev, ki seveda vplivajo tudi na naš osebni standard.

—o—

MARIJAN KLEMENC: Drugačna osnova gospodarjenja v Litostroju, o kakršnem je govoril predsednik Kožuh, bo zahtevalo tudi spremenjen položaj Litostrojčana kot proizvajavca. Opišite nam, v čem se bo ta položaj spremenil in kakšna bo njegova vloga!

Drugačne osnove gospodarjenja, o katerih je govoril Vinko Kožuh, bodo logično zahtevale nadaljevanje začete poti, doslednejše in korenitejše izvajanje gospodarske politike podjetja, ki smo jo pričeli pred nekaj leti. Opišite nam, kako se bo ta pot nadaljevala.

To ni nič novega; to je le politika dobrega in pametnega gospodarjenja. Kasnejši ukrepi v zvezen merilu, kakor na primer zakon o delitvi dohodka, vsklajevanje odnosov med OD in skladi, ukrepi v zvezi z usmerjanjem proizvodnje za izvoz itd.,

so le potrdili, da je bila naša pot pravilna. Razlika je le v tem, da se v ta problem vključuje čedalje večji krog naših delavcev. V začetku so bile te ekonomske in organizacijske koncepcije, ki so vključevale reorganizacijo podjetja, podelitev proizvodnje na proizvodne dejavnosti, koncepcije le enega človeka ali nekaj ljudi in so bile težave zaradi nerazumevanja ostalih. Kasneje, ko se je politika gospodarjenja izkristalizirala in je ta načela osvojil širši krog, je šlo lažje. Specializacija proizvodnje je omogočila ustanovitev EE in jim je dala s prehodom na obračun po EE tudi realno materialno bazo.

Vzporedno s tem je tekla tudi decentralizacija delavskega samoupravljanja. Tako lahko ugotovimo, da je pri nas organizacija upravljanja tekla v skladu z organizacijo tehnološkega procesa.

S tem smo si zagotovili enega najvažnejših pogojev za uspešno delovanje.

Pri nas nismo postavljali umetne organizacije proizvodnje zaradi organizacije ali umetnih organizmov upravljanja. Zato so tudi naši pravilniki, ki urejajo našo interno zakonodajo, z nekaterimi izjemami odraz realnega stanja.

Razvoj in porast proizvodnje v našem kolektivu v zadnjih letih kaže, da smo te odnose poizkušali urediti tako, da nismo vezali razvoja materialnih in družbenih sil, ampak da so se te sile razvijale in gibale dalje.

S te plati smo v primerjavi z ostalimi gospodarskimi organizacijami v naši panogi in naši državi lahko zadovoljni.

Ne moremo pa biti zadovoljni s kvaliteto, cenami in dobavnimi roki za izvoz na področja čvrstih valut.

Pri vključevanju v mednarodno delitev dela pa šele komaj dosegamo velikim inozemskim tekmečem in konkurentom, s katerimi se srečujemo na mednarodnih tržiščih. Biti nam mora jasno, da to vključevanje v delitev močno vpliva na razvoj notranjih materialnih in družbenih odnosov v kolektivu.

Tu bi skušal odgovoriti na jedro vprašanja o spremenjeni vlogi litostrojskega proizvajavca.

Od prvotnih skromnih začetkov delavskega samoupravljanja pa do danes se je vloga proizvajavca bistveno spremenila. Poseben poudarek mu je dal zakon o delitvi dohodka in drugi ukrepi. Pri tem razvoju družbenih odnosov je prihajalo tudi do raznih nepravilnosti. Tako zaradi starokopitnega mišljenja dela vodstvenega kadra, ki ni mogel razumeti bistvene spremembe položaja delavca v proizvodnem procesu, kakor tudi zaradi izkrivljenega pojmovanja upravljanja in uveljavljanja neposredne demokracije s strani nekaterih delavcev.

(Nadaljevanje na 4. str.)

Kdo je kriv?

Zaradi nesreč pri delu se je v naši obratni ambulanti ponovno dvignil stalež bolnikov. — Zaradi tega ima vsak Litostrojčan za osem delovnih ur manjšo plačo. Za tako stanje so krivi delavci sami in tisti, ki so steber naše produkcije, a niso sposobni odločno ukrepati, če delavci ne uporabljajo zaščitnih sredstev. — Oddelek HTV naj dobi večje pravice, ki mu bodo zagotavljale hitrejše in boljše ukrepanje. — Vodilno in vodstveno osebje opozarjamo, da se zaradi njihove neza-interesiranosti do tega problema preliva dragocena kri. — Delavski sveti naj pričnejo končno razpravljati tudi o teh stvareh. Odločajo naj hitro in odločno. Prenehajmo se igrati s krvjo! (Op. uredništva.)

BOLEZNI IN PONESREČENCI

V obratno ambulanto je prvič prišlo 1136 oseb ali 35%; stalež je dobilo 436 oseb ali 13,20%; 0,97 izgubljenega dneva je prišlo na enega Litostrojčana.

PONESREČENCI — NEZGODE

V obratno ambulanto je prišlo iz obratov 170, iz izven obratov 77, skupaj 247 ali 7,5%; stalež je dobilo iz obratov 124, iz izven obratov 9, skupaj 133 ali 4%; izgubljenih delovnih dni iz obratov je bilo 731, izven obratov 151, skupaj 882; na posameznega Li-

tostrojčana je odpadlo 0,27 izgubljenega dneva.

V obratno ambulanto je prišlo več bolnikov v aprilu, tako da je vsak 2,8 Litostrojčan prišel po pomoč.

Število nesreč pri delu je spet naraslo od 6,2% v aprilu na 7,5% ali za 44 nesreč, kar pomeni, da se je vsak trinajsti Litostrojčan poškodoval.

V staležu je bilo 436 članov kolektiva, kar pomeni, da je bil v tem mesecu vsak sedmi Litostrojčan nesposoben za delo.

ZAKLJUČEK

Število bolnikov je v maju naraslo za 1,1%.

Število poškodb je spet naraslo za 44 ali 1,3% proti že tako velikemu številu v aprilu, ki je bilo spet večje kakor v marcu.

Vsak sedmi Litostrojčan je bil v staležu bolnikov zaradi bolezni ali poškodb.

Vsak trinajsti Litostrojčan se je v maju poškodoval, v PK pa vsak osmi.

Na vsakega Litostrojčana odpade povprečno osem ur bolniškega staleža.

Največ poškodb je spet v PK (11,1%), kar je za 1,1% več kot v aprilu in 3,1% več kot v marcu. Precej poškodb je tudi v DT — 10,7% in HS — 16,6%, najmanj pa v SN — 6,3%.

Nismo še raziskali vzrokov porasta poškodb v obratih z velikim številom poškodb v prejšnjih mesecih (Nadaljevanje na 4. str.)

BOLEZNI IN NESREČE PO EE

v %

Enota	Prišlo v ambulanto			Bilo stalno nezmožnih za delo			Izgubljeni delovni dnevi			Na enega delavca dni
	zaradi bolezni	zaradi poškodb	skupaj	zaradi bolezni	zaradi poškodb	skupaj	zaradi bolezni	zaradi poškodb	skupaj	
SS	30	3,8	33,8	11,8	1,3	13,8	742	39	781	1,16
MO	25,2	8,1	33,3	10,3	5,4	15,7	611	274	885	1,17
PK	30,3	11,1	41,4	10,1	7,6	17,7	98	93	191	0,96
HS	30,0	10,6	40,6	11,6	5,7	17,3	307	191	498	1,18
SN	25,6	6,3	31,9	5,4	4,2	9,6	119	71	190	0,51
DT	27,0	10,7	37,7	8,7	7,3	16,0	192	115	307	1,0
OO	23,1	7,0	30,1	5,9	1,8	7,7	270	99	369	0,56
Skupaj	27,5	7,5	35,0	9,2	4,0	13,2	2339	882	3221	0,97

Zgornja tabela prikazuje gibanje bolezni, poškodb in staleža po posameznih obratih.

Največ obiskov v ambulanti je tudi ta mesec iz pločevinarne in kovačije, na drugem mestu so hidravlični stroji, na tretjem dieslovski stroj in talni transport, najmanj pa iz oskrbovalnih obratov. Poškodbe še vedno naraščajo in jih je prav tako največ v PK, nato v HS in DT, najmanj spet v OO, če izvezamo SPS.

Glede števila dela nezmožnih je spet in že tretjič na prvem mestu PK, nato sledijo HS in DT, najmanjše število dela nezmožnih je v OO.

Največ izgubljenih delovnih dni zaradi bolniškega staleža je v HS, nato v MO in SPS.

Skupno število izgubljenih delovnih dni je zaradi bolezni in poškodb za 492 dni manjše kakor v aprilu, kar je razumljivo glede na večji padec težjih obolenj zaradi prehladov v mesecu maju.

Tone Erman: Prigovarjanje

Za nas je važno: poceni, kvalitetno in hitro

(Nadaljevanje z 2. str.)

Skušale so se uveljaviti tudi osebne težnje do posameznikov, do skupin EE itd.

Doslej se je naš proizvajavec gibal v okviru ugodnih razmerij kot rezultatov naših doseženih uspehov. Ti pa so bili v primerjavi z domačimi kolektivi ugodni. »Tolerančna področja« so bila velika in so dopuščala tudi nepravilnosti. Danes pa so se zožila. To ne pomeni, da bi bilo treba omejevati nadaljnji razvoj delavskega upravljanja ali njihove pravice, kakor bi to morda kdo razumel.

Nasprotno — sedanja situacija nas sili, da proti proizvodom inozemskega proizvajalca z njegovo kapitalistično organizacijo proizvodnje postavimo enakovredne proizvode po isti ceni, v istih rokih kot rezultat naše organizacije dela. Pri tem pa smo šli z razvojem družbenih odnosov dalje. To je zelo težavna naloga, ker kot protitež postavljamo sprostitev iniciative naših proizvajalcev, da z aktivizacijo vsakega posameznika na njegovem delovnem mestu v kolektivu dosežemo boljše, in smotrnejšo organizacijo dela, ki bo dala tudi boljše rezultate.

To je nujnost, ki se postavlja pred vsakega litostrojskega proizvajalca in od katere je odvisen naš obstoj. Narekuje nam, da se bomo morali marsikdaj odreči trenutnim lastnim koristim in bolj kot kdajkoli prej uvideti potrebo po skupnem in skladnem sodelovanju med enotami, da bi bil naš celotni uspeh čim večji.

Litostrojski proizvajavec pa bo v okviru statuta kot pravnega akta naše notranje zakonodaje s precejšnjo pravico zakonodajavca urejal materialne in družbene odnose v kolektivu s tem, da bo poleg teh pravic prevzel tudi odgovornost in posledice za dobro ali slabo gospodarjenje.

—o—

MILAN VIDMAR: Za boljše organizacijo bo potrebno natančno določiti tudi pravne pravice in dolžnosti ekonomskih enot in delavcev. Razložite nam, kaj bo v zvezi s tem potrebno določiti!

Kmalu bodo objavili načrt nove ustave in ga dali na javno raz-

pravo. Načrt nove ustave med drugim utrjuje človekove pravice in njegove dolžnosti. Z razčlenitvijo statutov gospodarskih organizacij pa se ta ideja pojavlja v zelo konkretni obliki.

Izdelavo statuta našega podjetja ne smemo jemati kot kampanjsko akcijo. Hitrejši razvoj našega podjetja v zadnjih letih je odprl nove probleme. Politika razvijanja samoupravnih organov je dala rezultate, vendar zahteva v sedanjem položaju spremembo tistega, kar nam je dovoljevalo nezdravo širino.

Samoupravni organi pa naj bodo v podjetju tista gonilna sila, ki bo izboljševala organizacijo dela, skrbela za večanje produktivnosti in solidno delo komercialne in prodajne službe. Ta stopnja samoupravljanja je nujen proces. Vprašanje je samo, koliko s tem procesom uvažamo delavca v neposredno upravljanje. Statut sam naj posveča večjo skrb razvijanju delitve dohodka in to ne samo kvantiteti, temveč tudi kvaliteti in funkcionalni strani dvigovanja rasti podjetja in izkoriščanju sredstev. Statut našega podjetja bo moral biti napravljen tako, da bomo dosegli čimvečjo produktivnost. Ne bo smel biti notranje pravilo podjetja, temveč dogovor, ali bolje rečeno — sporazum med podjetjem in zunanjimi činitelji. Z izdajo zakona o ekonomskih enotah — oziroma o delovnih enotah, kakor jih zakon imenuje, je samo podaljšek naše revolucije in stvarni korak v globino našega sistema. Proizvajavec sam mora postati celotna osebnost. Statut bo moral biti orožje v rokah neposrednih proizvajalcev, ne pa osnova in orožje raznih pravnih služb in pisarn. Statut sam mora jasno nakazati ne samo pravice, temveč tudi dolžnosti. Predvideti bo moral tudi sankcije za neupoštevanje teh aktov in njihove avtoritete. Nadalje bo moral načeti vprašanje sodobnega vodenja evidence, kontrole, revizije, itd. Potrebno bo, da se bodo celotna družba, vse politične in strokovne organizacije in organi ukvarjali s problematiko samoupravljanja in reševanja problemov in si s tem zagotovili čimhitrejši in čimvečji napredek samoupravljanja. Delovne enote naj ne bodo namen

same sebi, pač pa naj bo njihov cilj človek kot gonilna moč, ki mora vedeti za svoje dolžnosti in pravice. Družba pa je potrebna, da rešuje njegov položaj v proizvodnji. Statut sam naj bi predvsem zajemal in rešil naslednje stvari:

1. upravljanje podjetja,
2. medsebojne odnose organov,
3. organizacijo podjetja,
4. izkoriščanje in razpolaganje s sredstvi in njihovo delitev,
5. delovne odnose,
6. odnose podjetja do drugih organizacij.

Res je, da imamo v našem podjetju že dokaj lepo urejene razne pravilnike, pravila in predpise, kar v bistvu že tvori ogrodje statuta našega podjetja. Vendar je tu še mnogo nerešenih problemov, ki se pojavljajo med posameznikom in delovno enoto na eni strani in ekonomsko enoto ter podjetjem na drugi strani, kakor tudi med podjetjem in drugimi institucijami. Nadalje je treba še mnogo dela pri ureditvi medsebojnih odnosov, kolektivne disciplinske odgovornosti in natančne določitve odnosov do tretjih oseb. Notranjega razvoja v podjetju ne moremo ločiti od proizvodnje, prav tako ne moremo razvijati proizvodnje brez razvijanja proizvodnih odnosov. Danes pa so prišli v mnogih primerih proizvodni odnosi že tako daleč, da zadržujejo tempo proizvodnje.

Naša skupna dolžnost je, da odkrijemo vzroke teh pojavov. Kljub temu, da so temu včasih botrovali tudi subjektivni vzroki, je potrebno, da vprežemo v proizvodnjo vse naše moči.

Kdo je kriv?

(Nadaljevanje s 3. str.)

secih (PK, DT, HS). Če bi to naredili in ukrepali, verjetno v teh obratih ne bi bilo stalnega naraščanja poškodb.

Ponovno opozarjamo, da bo treba čimprej raziskati vzroke povečanja nesreč in uvesti zaščitne mere proti temu porastu v nekaterih obratih. Če tega ne bomo naredili, se nam obeta še večji izpad delovne sile, večji stroški za zdravljenje in plačevanje penalog za povečanje bolniškega staleža čez dovoljene 4 %.

Dr. Ljubimko Mijatovič